

DAKAPRO

Personaltidning för AB Bahco Ventilation. Ansvarig utgivare Eskil Ahlberg.

Läs i detta nummer:

- VD informerar, sid 2
- Då städade vi, sid 3
- Aktuellt, sid 8
- Vad gör han på Bahco Ventilation, sid 9
- Nytt kontor i Göteborg, sid 10
- Sport och motion, sid 16

NR 2
1971

Bahco Ventilation och Europamarknaden

Om Sverige i någon form skall ansluta sig till EEC eller inte är en högaktuell politisk fråga, som för närvarande livligt diskuteras. Hur denna fråga än kommer att lösas, kommer 70-talet för vårt företag att medföra en betydligt mer exportriktad verksamhet än tidigare. Marknaderna för våra produkter växer nämligen mycket snabbt utanför Sverige. Med den framstående ställning vi har, främst inom ventilations- och miljövårdsområdet har vi alla möjligheter att även få god avsättning för våra produkter på kontinenten. Detta innebär inte att vi flyttar verksamheten från Enköping och Sverige utan endast att vi väsentligt vidgar vår kundkrets. Överhuvudtaget kommer 70-talet att innebära en internationalisering av handeln, vilket med all säkerhet kommer att medföra att vi i Sverige får hårdare konkurrens från utländska företag. Samtidigt medför det dock större möjligheter att köpa komponenter till våra egna produkter till bra priser ute i Europa.

För att bättre nå ut till våra kunder i Europa har vi under våren arbetat hårt på att förstärka våra dotterbolag i Europa. Den nya fabriken i Danmark är ett led i den satsningen som kommer att ge oss nya resurser att möta efterfrågan i Danmark. Vi har också genomfört en förstärkning av vår säljorganisation i Västtyskland, Frankrike och England. På de bägge sistnämnda marknaderna har vi bland annat satt in nya dotterbolagschefer. Allt detta betyder att vi håller på och förbereder oss för att möta en allt starkare utländsk efterfrågan och att vi är beredda att arbeta inom en mer öppen Europamarknad.

Inom Sverige kan man nu konstatera att vi är på väg in i en lågkonjunktur. Vi på Bahco har inte drabbats så hårt under det första halvåret och vi kan konstatera att vi håller våra budgetsiffror någotsånär hittills. Under andra halvåret och framförallt under våren 1972 måste vi nog tyvärr räkna med att situationen kan försämrats även för vår del. Vi har märkt det på arbetslöshetsiffrorna för byggnadsarbetare och på att

investeringsviljan hos våra kunder har mattats betydligt. Men det finns positiva inslag i bilden också. Framförallt på miljövårdssidan är aktiviteten stor och där har vi både produkter och teknisk kunskap för att göra en väsentlig insats.

Avtalsfrågan har i år varit besvärligare än någonsin. Jag vet inte när detta skrivs om det blivit något avtal mellan LO och SAF, men jag hoppas verkligen att parterna har kommit överens när detta nummer av Dakapo gått i tryck. I det läge som svenskt näringsliv just nu befinner sig är inte utrymmet för väsentliga lönehöjningar stort och risken är överhängande att handel och industri måste höja sina priser så mycket att lönehöjningseffekten blir uppäten av inflationen.

Information blir allt viktigare. När ett företag kan presentera sin målsättning så att alla anställda och berörda enhälligt ställer sig bakom den, så har man nått långt. Vi håller nu på att utforma en informationskrift om vår målsättning och våra framtidsförhoppningar. Det är inte lätt att översätta konkreta ekonomiska termer i vanligt vardagsspråk, men vi är övertygade om att när vi nu gör det, så kommer samarbete och samförstånd att gå ännu lättare. Den utbyggda informationen är en del av modernt företagsliv som man inte kan vara utan.

Studera därför den lilla skriften noggrant när den kommer i höst och hör gärna av er med synpunkter.

Nu drar det ihop sig till välbehövlig semester för de flesta av oss. Jag vill tacka för mycket goda insatser under det första halvåret och önska er vackert väder, god fiskelycka, bra segelvindar, rätt badtemperatur och allt som hör till en riktigt lyckad semester.

PP-PRESSTOPP-PRESSTOPP-PP

Till Dakapo redaktionen har efter tidningens pressläggning levererats en stornyhet som är värd denna »presstopp bilaga».

Bahco Ventilation har nämligen gått ut som segrare i hård konkurrens och erhållit sin genom tiderna största samlade beställning:

Luftbehandlingsanläggningen för Sundsvalls Sjukhus med en order summa om ca 21 miljoner kronor.

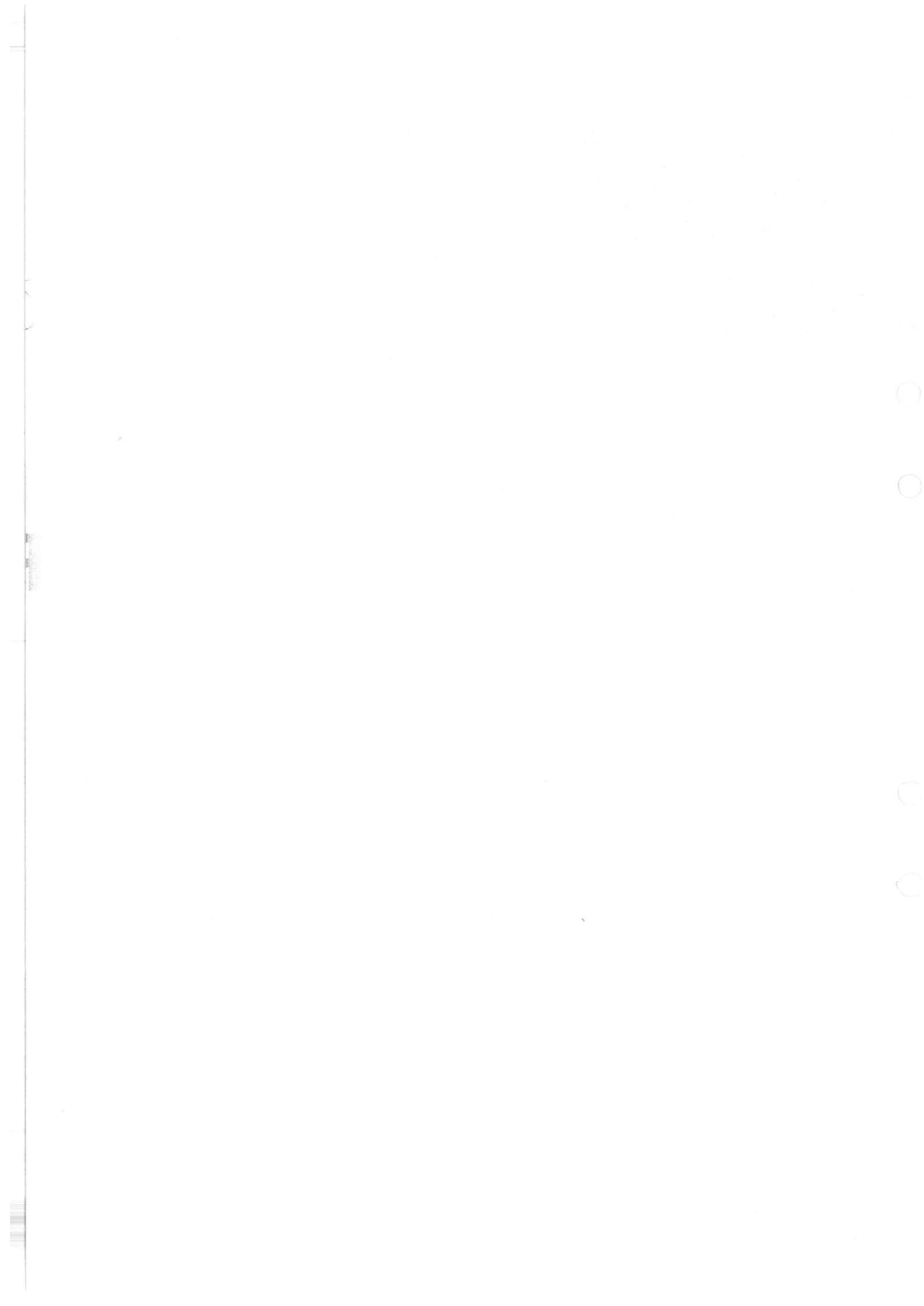
Sundsvalls Sjukhus är det största sjukhuset i Sverige som utlämnats på entreprenad i en etapp.

Några intressanta uppgifter:

Antal vårdplatser	1151 st
Antal besök i öppen mottagning	200 000
Totalkostnad	370 milj kr
Byggnadsvolym	840 000 m ³
Tillförd behandlad luft	2300 ton/h
Antal fläktaggregat	150 st
Rektangulära kanaler	16 tunnland
Runda kanaler	50 km

Sjukhuset skall tas i bruk hösten 1975.

Det är många inom företaget som medverkat i denna framgång men många flera kommer att få deltaga i fullföljandet av detta åtagande.

17000 kr! 24 000 kg!

Vårstädningen på kontoren gav bra utdelning. Anskaffningsvärdet av tillvarataget kontorsmaterial beräknas till drygt 17 000 kr och vikten av kastat skräp till 24 000 kg.

Tre kvällars arbete resulterade i dammiga händer, träningsvärk, tomma pärmar och hyllor, fyllda säckar och kartonger.

Från biblioteket har t ex slängts en hel del äldre tidskrifter och 10 årgångar röda brevkopior. Förordningar och registrerade tidskriftsartiklar rensas ut vartefter de blir inaktuella.

Några som inte hade mycket skräp att slänga men som ändå hade mycket att göra under städningen var Harry Anderson och grabbarna på vaktmästeriet. Dom högg i och hjälpte till överallt där det behövdes.

Det kan kanske vara intressant att veta att allt kastat papper från Ventilation i Enköping köps av herr Karlsson på Nils Karlssons Skrot, så det var arbetsamma dagar för honom och hans anställda också. Det insamlade papperet sorteras, pressas och säljs till pappersbruk där det används vid tillverkningen av nytt papper.

Med tanke på det utrymme som går åt för att lagra papper och det arbete som krävs för att hålla ordning på dom, så skulle det vara idé att ordna små privata städningar litet då och då. Nästa gång det blir en stor städkampanj hjälper man avdelningen till en förstaplats genom att ha så litet att slänga som möjligt.

Luleåkontorets personal med en imponerande skräphög

Kurt Segelrud och Lennart Södergran sorterar inlämnat kontorsmaterial.

Ekonomiavdelningen vann städtävlingen genom att slänga 86 kg/person. På bilden tar Inger Bernhardsson, Carita Widjeskog och Anita Haag för sig av segertårten.

Det är omöjligt att njuta helt av sysslolösheten om man inte har mycket att göra
Jerome K. Jerome

SEMESTERDAGS IGEN!

Tips om sommarens nyheter

Har Du märkt så mycket roligt det händer i Sverige på sommaren? I städerna och på landet, i folkparkerna och på campingplatserna, från Skåne i söder till Lappland i norr. Saker du gärna skulle vilja vara med om ifall du bara kände till dem. Här är några tips från Svenska Turisttrafikförbundet. De kan hjälpa dig att få en skönare och roligare semester än någonsin förr.

För att du ska ha en chans att få reda på vad som händer i Sverige i sommar startade alla Sveriges turistorganisationer söndagen den 16 maj en alldeles ny automatisk telefonservice. Den kallas FRIDA eftersom den ger dig tips om vad du kan ta dig för på din fritid. Det finns en FRIDA i varje län. Dit kan du ringa när som helst på dygnet för att få veta vad som händer i länet den närmaste veckan. Du behöver inte fråga något, FRIDA berättar ändå. Numren till Sveriges alla Fridor finns i Svenska Turisttrafikförbundets nya sommarbroschyr, som heter »Vi ska ha roligt i Sverige i sommar! Ska du vara med?» Du får broschyren gratis på alla turist- och resebyråer, i Pressbyrån och på vissa varuhus. Hämta ditt exemplar när som helst efter den 16 maj!

Sverigebroschyren innehåller också massor av annan rolig information. Saker som du kanske inte hade en aning om men som kan bidra till att göra din semester skönare och också billigare än någonsin förr. Du får till exempel tips om spännande utflyktsmål i hela Sverige – både mer kända och udda och annorlunda. Och du får reda på de viktigaste evenemangen i Sverige i sommar. Du får förslag på fina bilrundturer. Och du lär dig spara pengar genom att utnyttja Turist-Sveriges rabatter.

visste du

– att du kan charterflyga till Lappland och Gotland till betydligt billigare pris än det vanliga

– att ni får fiska så mycket ni orkar, hela familjen, under tre sköna sommarveckor för bara 25 kronor om ni köper det nya fiskekortet Turfiske Nord som gäller för 750 sjöar och 100 mil vattendrag i Norr- och Västerbotten

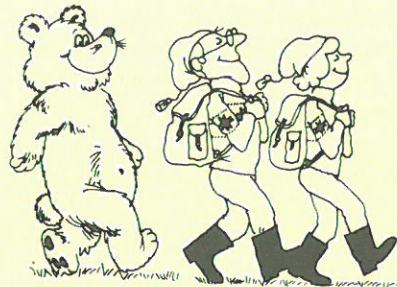

– att du kan åka riktigt gammaldags tuff-tuff-tåg med barnen med Antengräfsnäs Järnväg i Västergötland eller med museijärnvägen i Mariefred i Sörmland

– att det är »världsmästerskap» i hambodans i Hälsingland den 10 juli

– att du har 500 auktoriserade campingplatser och 190 fina vandrarhem att välja mellan i Sverige

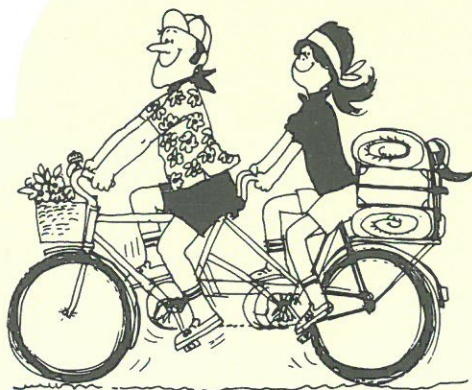
– att det finns massor av spännande paketresor som du kan köpa i resebyråer. Här är några exempel: fiske- och fjällvandring till Lappland, Stockholmspaket, Göteborgstrip, gästbudspaket till Nyköping

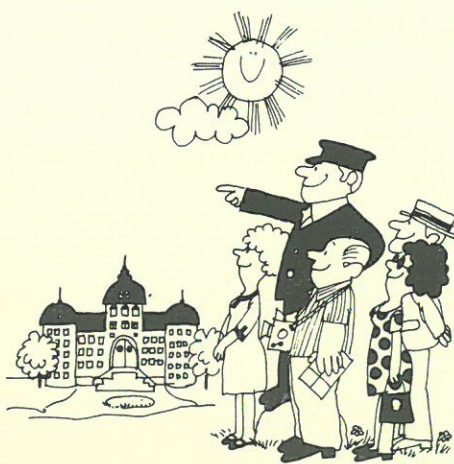
– att du kan bo på bondgård i Skåne och Småland och på herrgårdspensionat i Värmland

– att cykelsemester är modernt igen. Billigaste och bästa sättet att uppleva svensk sommar

— att det finns en turistbyrå i nästan varenda stad och på större turistorter i Sverige. Den är till för att hjälpa dig med upplysningar om vad som finns att se och göra i trakten, var du kan bo och var du kan äta. Turistbyrån hjälper dig att boka rum eller stuga och att föreslå trevliga utflyktsmål. Informationen är gratis mer för rums- och stugbokning får du betala några kronor. Använd turistbyråerna — de är till för din skull!

Om detta och mycket annat kan du läsa i Svenska Turisttrafikförbundets Sverigebroschyr. Du får den gratis i alla turist- och resebyråer, i Pressbyrån och på vissa varuhus. Spar ditt exemplar för upplagan är begränsad!

Här är några förslag på billiga och bra semesterhandböcker

Campingboken ger dig alla fakta du behöver om Sveriges 500 auktoriserade campingplatser. Dessutom innehåller den en ny och bra bilkarta. Campingboken finns i bokhandeln och på större campingplatser. (Pris ca 6:50)

Vandrarhem är en förteckning över Sveriges 190 vandrarhem. Den utges av Svenska Turistföreningen. (Pris ca 3:50)

En ny serie landskapsguider har just getts ut av Aldus/Bonniers i samarbete med Svenska Turistföreningen. Trots att böckerna är sprängfyllda med praktisk information ryms de behändigt i fickan. (Pris ca 12:50 per bok)

kom ihåg!

Om du reser utomlands i sommar

Beställ valuta i god tid. Bankerna har inte möjlighet att hålla stora lager av utländsk valuta och om de skall beställa från sina huvudkontor tar det minst två dagar.

Om du åker söderut!

Kom ihåg att ta en spruta gammaglobulin. Det är det enda skydd som finns mot epidemisk gulsot. En spruta skyddar i ca 3 månader. Sprutan bör tas några dagar innan avresan. Priset för en dos är ca 30-35 kronor.

Det här handlar om utbildning

Somliga människor har läst precis li-
mycket för att citera fel
Lord Byron

Kursen i svenska för finsktalande är avslutad

Den 27 maj avslutades den stora kursen i svenska för finsktalande med stipendieutdelning och kaffe med smörgås i matsalen.

Kursen startade den 19 oktober förra året och undervisningen skedde på fritid. Det var många fritidstimmar som offrades eftersom kursdeltagarna ställde upp två gånger i veckan och varje pass bestod av tre lektioner.

Det var 39 som fullföljde kursen och kunde hämta ut ett välkommet semesterbidrag i form av ett stipendium på femhundra kronor. Men vid en så här lång kurs blir det naturligtvis också många som av familjeskäl eller av andra orsaker måste avbryta kursen och tauupp sina språkstudier senare.

Ulf Brangfelt, som var kursledare, tackade alla för mycket goda insatser och han framförde också ett tack till lärarna,

Margit Eriksson, Kyllikki Norling, Karita Vidjeskog och Bengt Westman samt till ABF i Enköping som stod för kursarrangemangen. De finska föreningarna i Enköping, som aktivt stött kursen, avtackades också.

Som avslutning nämnde Ulf Brangfelt att en fortsättningskurs är planerad för hösten.

Stipendierna delades ut av Folke Nilsson, som i sitt tal nämnde fördelen med flerspråkighet och att språksvårigheter ibland orsakat missförstånd.

För att alla skulle förstå allt som sades fungerade Irma Gullman som tolk vid avslutningen. Men efter fortsättningskursen borde det inte finnas något behov av tolk, det var alla överens om.

På bilden delar Folke Nilsson ut stipendiet på femhundra kronor till Valma Nord.

Englandstjänstgöring lottades ut bland deltagarna i kursen "Engelska för ritkontoret, avd I"

Under två terminer, drygt 120 timmar, har 24 från avd I:s ritkontor pluggat engelska för adjunkt Majvor Hellström och Märta Kivioja. Kursarrangör var Medborgarskolan i Enköping och kursledare från Bahco var Hans-Lennart Jansson. Kursen avslutades i våras med skrivningar.

Bland deltagarna lottades ut tre stycken ut för att tjänstgöra vid Bahcos monter på den stora miljövårdsutställningen i London i juni. De tre som vann var: Örjan Hultvall, Nils Thulin och Göran Hillstedt. Tio kompletta lexikon lottades ut bland de övriga.

Carl-Otto Beckman delar ut
Englandsbiljetten till Göran
Hillstedt

Sekreterare här på kurs

Två dagar, den 22 och 23 april, samlades sekreterare från våra regionskontor och säljställen i Enköping för en kort men intensiv utbildning. Syftet med konferensen var bl a att skapa kontakter mellan centralkontoret och säljställen.

Efter att ha sett koncernfilmen och gjort en rundvandring i verkstäder och utställningen satte kursen igång. Vår organisation, offerter och offertstatistik, försäljningsstatistik, närvarokort och reseräkningar var bara några av alla punkter som man hann med under den korta tiden.

Från vänster Ann-Mari Axelsson Jönköping, Birgitta Söderberg Göteborg, Gunnel Källgren Norrköping, Birgit Lövgren Luleå, Kerstin Ljungberg Stockholm, Birgitta Strandberg Malmö, Annika Arnolds-son Växjö, Birgitta Holmgren Halmstad, Yvonne Göransson Örebro,

Laila Andersson Gävle, Birgitta Persson Sundsvall, Margareta Wedin Umeå, Pia Sparv Karlstad, Hjördis Larsson Enköping, Britt Nordenberg Enköping, Margareta Lindblom Enköping

* * *

Montage-och servicepersonal går Hermodskurs

Inte mindre än 63 deltagare är det i de Hermodskurser (individuella studier) som påbörjats för vår montage- och service-sida. Deltagarna är arbetsledare, servicetekniker, personal som sysslar med service- och kontraktsförsäljning samt kalkylatorer och beredare.

Kurserna är omfattande och innehåller bl a följande avsnitt: Ventilation och luftkonditionering, reglerteknikens grunder, ritningsläsning för byggnadsfacket, arbetsledningspsykologi, entreprenadjuridik och avtalskännedom. Dessutom ingår avsnitt som handlar om framgångsrik försäljning och om sammanträdesteknik.

Vi har totalt beställt 260 kurser av Hermods för den här utbildningen. Kursledare är Ulf Brangfelt och Torbjörn Strömstedt.

* * *

Kurs i arbetarskydd och företagshälsovård

Under tiden 15 april – 3 juni genomfördes en omfattande kurs i företagshälsovård och arbetarskydd för 36 deltagare. Dessa utgjordes av skyddsombud, uppsättare, instruktörer, förmän, verkstadsingenjörer och konstruktörer.

Kursledare var Åke Nilsson och lärare var företagsläkaren, Sten Eriksson, Ulf Brangfelt och Åke Nilsson. Kursmaterialet kom från arbetarskydds-nämnden.

Arbetarskydd och företagshälsovård blir allt viktigare för oss alla och därför har det nu beslutats att kursen skall köras två gånger till i höst och därefter ytterligare ett antal gånger tills vi utbildat ca 250 anställda.

* * *

Personalchefen, Eskil Sjodin, inviger kursen.

Per Jonsson blev årets Hjorthstipendiat

Årets Hjorthstipendiat på Bahco Ventilation heter Per Jonsson. Per, som är chef för sektionen för produktionsteknisk utveckling, kommer att använda stipendiet för språkstudier vid The English Language Centre i Brighton under två semesterveckor. Han framhåller att bristande språkkunskaper bland produktionstekniker är alltför vanliga och utgör hinder för att kunna läsa utländska facktidsskrifter, ta emot besök av utländska leverantörer och göra besök på industrier utomlands. Per har insett nödvändigheten av goda språkkunskaper och utnyttjar nu alla möjligheter att komplettera dem.

Dakapo önskar Per med fru en angenäm och lärorik tid i England.

Aktualiteter

Nytt bastuaggregat introducerat!

Den 19 och 20 april hade avd RH (Hemkomfortavdelningen) försäljningskonferens för att introducera det nya bastuaggregatet BTR med luftfuktare.

I konferensen ingick bl a säljträning inför interntelevision.

På måndagskvällen provbadade alla i den nya bastun och höll en pingisturnering i källaren. Segrare i pingisturneringen blev Kurt Mangborg.

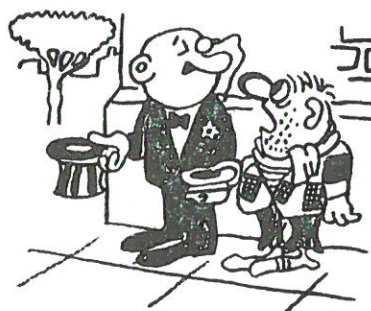
AGtuellet

Alfsen og Gunderson A/S, vårt samarbetsföretag i Norge, har också en personaltidning som heter just AGtuellet och som nu utkommit med fyra nummer.

Där informerar man om vad som händer inom företaget och inom branschen. Det finns rätt mycket Bahco i tidningen, både om besök och om produkter.

Norrmännen är ju ett sportigt folk så det blir mycket idrott i tidningen. Dakaporedaktören läste med intresse att Stig Saetre hade vunnit i skidlöpning för pojkar och flickor mellan 1 och 2 år. Segertiden angavs icke och inte heller distansen, men det var väl fem mil eller så.

Här är en liten norsk läsövning, som vi saxat ur AGtuellet.

Sig meg, er De ny i faget?

Tyska arkitekter, konsulter och branschkolleger...

... kom på besök till oss den 25 maj. Resan var anordnad av den tyska facktidningen CCI (Clima Commerce International) och den var en upprepning av en liknande resa förra året. Förutom Bahco Ventilation besöktes även Svenska Fläktfabriken och några större svenska byggföretag.

Vid Bahcobesöket stod avd K för värdskapet. Förmiddagen ägnades åt en visning av våra anläggningar för bostadsventilation i det nya området Hallonbergen i Solna. Därefter åkte deltagarna till Enköping där koncernfilmen visades och man gick igenom våra verkstäder. Några tekniska föredrag om bostadsventilation hanns också med liksom ett studiebesök i Enögla-området.

Flera nya och värdefulla kontakter knöts under besöket, som avslutades med en frågestund, öl och smörgås.

På bilden visar Björn Möller ut en av de tyska gästerna för uppstudsighet mot domare. Eller också visar han bara på något intressant i vår tillverkning.

Killar med fläkt

Svenska Metallverkens Ugns AB är en av våra större kunder. I deras personaltidning, U-Nytt, fick Bahco Ventilation en hel artikel om vårt produktsortiment och våra system. Artikeln illustreras av ovanstående bild av Bengt Rodling och Gunnar Cederlund som är kontaktmän för Ugnsbolaget hos oss. Det är dom som är killarna med fläkt och dom representerar, enligt artikelförfattaren, »värdelig know-how och dom har visat prov på utomordentlig serviceanda».

Vad gör han på Bahco Ventilation?

1938 kom en ung, nytexaminerad ingenjör till Bahco i Enköping. Fast på den tiden hette vi Enköpings Verkstäder och fabriken låg vid Hamnverken. Ingenjören hette K A Gustavsson – det heter han fortfarande – och han är fortfarande kvar på Bahco, hans första arbetsplats.

1938 hade inte den enorma utvecklingen av ventilationssidan startat på riktigt. Vi tillverkade mest fläktar för industrier och en stor produkt var sk temprar dvs luftvärmare för industrilokaler. Värmediet var varmvatten eller ånga. Det första året ägnade sig K A Gustavsson åt konstruktionsritning bl a på säson åt konstruktionsritning bl a på skyddsrumsfäktar.

1939 kom han till stoftavskiljningsavdelningen, den sk Linderothsavdelningen. Det andra världskriget hade just börjat och ett följdproblem av det var den ökande andelen gengasaggregat som kom i drift när vi avskiljdes från oljeimporten. Gengasrenare stod följaktligen högt på önskelistan och en sådan togs också fram av avdelningen. Linderoth hade en hel del patent som tillverkades och marknadsfördes av Bahco och en del av hans produkter är fortfarande i drift. Vi tillverkar fortfarande det konformiga Linderothsfiltret för utbyte i äldre anläggningar.

Via konstruktionsavdelningen kom K A successivt in på laboratoriearbetet och det håller han på med fortfarande – med undantag för punktinsatser på säljsidan.

Bahco Stoftcentrifug var en av de första egna uppfinningarna som K A Gustavsson står för. Den togs fram på Bahco som 20 prototypapparater, sedan överläts tillverkningen till ett företag i USA och ett i Frankrike. Trots att patenten för länge sedan gått ut har stoftcentrifugen inte ändrats på hela tiden. Den har bl a använts av Nasa i USA för det månstoft som tagits hem från Apollofärderna. Stoftcentrifugen är normerande för bestämning av stoft i många länder men - underligt nog - ännu inte i Sverige.

Det är många uppfinningar och patent som K A står som uppfinnare eller med-
uppfinnare för. Noga räknat är det 32 st.

Dessutom är ett tiotal under behandling just nu. Huvudsakligen rör det sig om produkter för rökgasrening och processventilation, exempelvis dynamiska stoftavskiljare, våtavskiljare, kaskadskrubbers, vindsiktar, skyddsrumfilter m m.

1967, när miljövårdsdebatten just börjat på allvar, kom så SO₂-skrubbern. Den blev ett sensationellt inlägg i luftvårdsdebatten och den gav Bahco Ventilation mycket publicitet. SO₂-skrubbern gjorde det möjligt att avskilja svaveldioxid i anläggningar (värmeanläggningar, värmekraftverk) som eldas med högsvavlig tjockolja. Svavel och sot bindes i ett slam, som är helt ofarligt och kan läggas exempelvis på soptippar.

En anläggning i full skala är nu i drift vid Södersjukhuset i Stockholm och driftsresultaten är mycket tillfredsställande. Men ännu intressantare är kanske det internationella intresset för produkten som har resulterat i licensavtal med tillverkare i Japan, där man ju har stora bekymmer med luftföroreningar, och i löftesrika överläggningar med USA.

Det finns idag flera konkurrerande system för svavelrening, men Bahco-skrubbern står sig väl i konkurrensen.

Det var alltså SO₂-skrubbern som fick dom stora rubrikerna 1967. Men samma år introducerades en annan rökgasreningssystem, nämligen den sk multicyklonen. Och multicyklonen har va-

rit en fantastisk framgång på marknaden. Idag har den ca 70% marknadsandel inom sin marknadssektor.

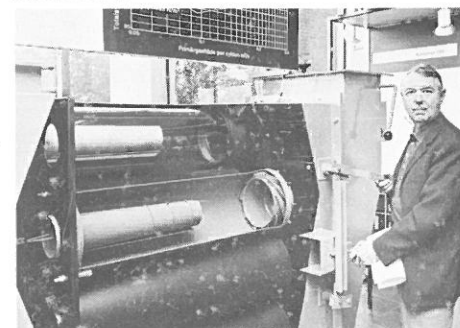
För att återvända till SO₂-skrubbern så kan man säga att det stora problemet är slamhanteringen. Det slam som kommer fram är ungefär som gips och vad forskningen nu går ut på är att göra detta slam mera acceptabelt och att hitta meningsfull användning för det.

»Utvecklingsarbetet är för det mesta kolossalt stimulerande», avrundar K A. »Det är ett skapande arbete och det har gett mig stimulerande internationella kontakter och en fin utblick i vad som händer inom luftvårdssektorn».

»När man arbetar med att skapa något nytt måste man naturligtvis också vara beredd på besvikelser. För har man aldrig misslyckats, så är det ett tecken på att man inte satsat tillräckligt högt».

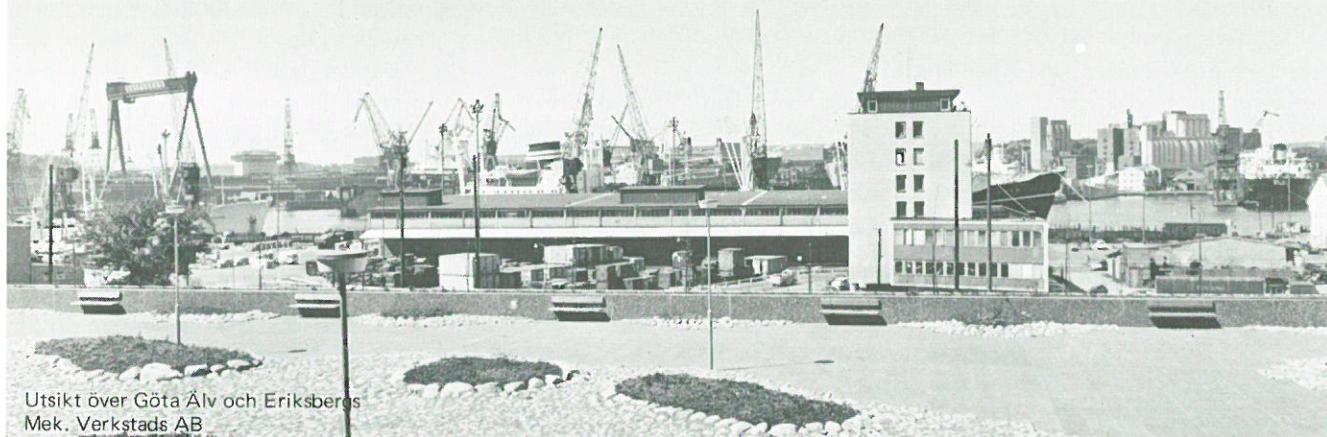
» Ett skapande arbete kan aldrig bli ett åtta-till-fem-jobb. Man har det nästan alltid med sig och lösningen på problem och hypoteser kan dyka upp när som helst eftersom ens undermedvetna är ständigt sysselsatt med frågorna. Därför gäller det att kunna koppla av or-

dentligt på fritiden. Jag samlar på konst och jag målar litet själv också, och den hobbyn tillsammans med ping-pong, segling, fiske och rätt mycket läsning ger den omväxling som behövs för att jag skall kunna jobba koncentrerat inom mitt fack».

Regions-och Distriktskontor i jubileumsstaden Göteborg

Utsikt över Göta Älv och Eriksbergs Mek. Verkstads AB

Göteborg firar i år sitt 350-årsjubileum! Så gamla anor har ännu inte regions- och distriktskontoret härö som den 1 april i år flyttade till nya moderna lokaler vid Karl Johansgatan i Majorna.

Fasaden mot Karl Johansgatan

Utsikten över sjöfarten på Göta Älv är fascinerande med ständigt passerande fartyg från när och fjärran samt de alltid återkommande vackra vita färjorna till och från Fredrikshavn i Danmark. Varvet i bakgrunden är Eriksbergs Mekaniska Verkstads AB på Hisingen, där fartygsbyggen upp till 150 000 ton ej är ovanligt. 250–300 000-tonnare byggs av utrymmesskäl längre ut i hamnen vid Arendalsvarvet. Utsikten mot Karl Johansgatan är inte heller oäven med flanerande göteborgskor (ohh!) och bl a även Systembolaget, där törstiga Källar och Ador »hängar på låset» varje morgon.

I denna inspirerande miljö arbetar ca 30 personer under regionschefen Erik Bergqvist och distriktschefen Lars Jakobson. Göteborgskontoret inrymmer nämligen både regions- och distriktspersonal, där personalen inom regionsstaben förutom Göteborg även betjänar säljställen i Borlänge, Karlstad och Örebro med projektering, ritarbeten, kalkylering och orderbehandling. Kontoret inrymmer också personal från avdelning SM och avdelning R.

Man säger ofta att det nästan alltid blåser friska vindar i Göteborg och en av anledningarna kan vara det stora förtroendet man fått för Bahco-Luftdörr, som installerats i stora antal. Här några axplock:

Den första luftdörren i Sverige installerades 1957 hos Ströms Herrekipering i Göteborg. Den har tjänat som prototyp och t o m plagierats av våra kollegor i Kungliga Hufvudstaden.

I varuhuset på Kungsgatan i Göteborg, livlig affärs- och gågata, har installerats fyra luftdörrar och en femte är under utförande.

För att möta kravet på dragfrihet vid vindfall av 7,5 m/s i portöppning 2,5 x 2,5 m vid Volvo-Torslandaverken har vi installerat Bahco-Luftdörr på 80.000 m³/h! Tidigare klagomål från personal 500 m in i lokalerna upphörde.

Genom åren har också stora luftbehandlingsanläggningar i total-, general- eller delad entreprenadform utförts inom bl a:

Volvo, Göteborg	23,0 milj
Volvo, Skövde	5,0
Uddevalla Sjukhem	2,5
Östra Nordstan etapp 1, Göteborg	2,0
Östra Nordstan etapp 2, Göteborg	3,0

Verksamheten i Göteborg startade 1947 i blygsam skala vid Utlandagatan med en årsomsättning på 0,3 milj, för att under 1971 uppgå till minst 22 milj inom distriktet och 35 milj inom regionen.

Framtiden ter sig ljus med stora kommande objekt i det centrala Göteborg och för att med friskt humör och god vigör kunna möta en hårdnande marknad pågår bland personalen på kontoret en betydande fritidsverksamhet.

Bätintresset är naturligtvis stort i en stad som Göteborg! Intelligande motionsrum utnyttjas dagligen, där det finns möjlighet att spela pingis och bada bastu. Rodd står också på motionsprogrammet och där kan vi ståta med Bengt-Göran Dahlsjö som mångfaldig svensk mästare i bl a dubbelsculer.

Från oss här i jubileumsstaden Göteborg sänder vi en hälsning till Er alla i övriga delar av landet och lovar återkomma i DAKAPO om ninte förr så under 1972 då vi firar 25-årsjubileum!

Erik Bergqvist

Lars Jakobsson, Av den glada minen att döma är stororder på gång.

Sture Riccius med många järn i elden och stort hästintresse. Sitter han kanske och tänker på Harper Arrows kommande öden på travbanorna i USA?

Birgitta Söderberg är Lars Jakobssons sekreterare.

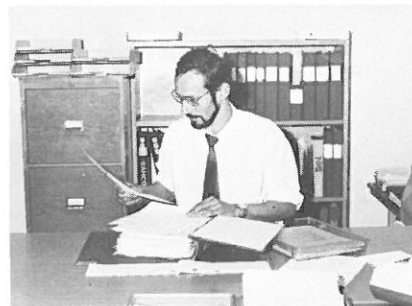
Bosse Lundberg säljer KCB-aggregat med framgång i sommarvärmen.

Gösta Åhgrens förhoppningsfulla min kan tyda på stororder. Är den Östra Nordstan kanske?

Kalkylgruppen med Lennart Kihlman (t v) och Claes Hammenfors.

En nöjd Gerhard Heinrich på Orderavdelningen konstaterar att säljarna följer givna instruktioner?!

Vänligt bemötande i växeln svarar Irene Kjellberg för

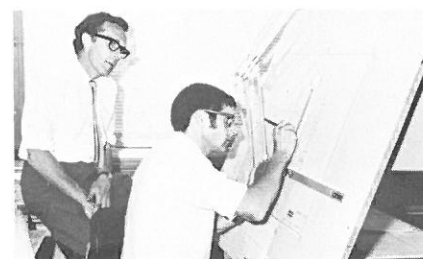
På skrivcentralen jobbar bl a Ulla Lidgren

Gunnar Malm (t h) och Bernt Tensmyr diskuterar någon klurig systemlösning av anläggning som projekteras i vår egen regi.

och Gull-Britt Redenheim, som tillfälligtvis har avlöst Irene i växeln.

Nils Gummesson (t v) och Ingvar Bengtsson löser någon viktig aggregatuppställning.

I motionsrummet spelar Gerhard Heinrich (t v) och Glenn Johansson pingis.

På reportagedagen hölls regionskonferens med säljledare och gruppchefer i konferensrummet.

Deltagare sittande fr v Lars Jakobsson, distr.chef Göteborg, Rolf Wik, distr.chef Karlstad, Lennart Adén, Kom.staben Göteborg, Kenneth Löf, fil.chef Borlänge, Gunnar Malm, Tekn. staben Göteborg

Stående fr v Lennart Kihlman, Kalkylchef Göteborg, Erik Bergqvist, Reg.chef Göteborg, Jan Cardell, Distr.chef Örebro, Nils Gummesson, Tekn. staben Göteborg

Sista arbetsdagen för Nils Eriksson

Efter 43 år och 8 månaders anställning hos oss har Nils Eriksson på B-verkstaden nu avgått med pension. Han började här redan 1925 och har jobbat på Bahco hela tiden med undantag för ett avbrott på två och ett halvt år.

Den sista arbetsdagen slutade med ett kaffekalas i matsalen, där verkstadsledningen och representanter för personalavdelning, arbetsledare och verkstadsklubben ställde upp för att avtacka Nils.

Det blev precis lagom högtidligt. Många dräpliga historier från en gångens tid, när Bahco var mindre och alla kände alla.

Egentligen skulle Nils Eriksson ha blivit filare och han var nästan färdigutbildad för det när han blev förflyttad till plåtverkstaden. Och sedan blev det plåt för hela slanten. Så här, sista dagen, erkände han att han egentligen aldrig gillat plåt på riktigt men att han ändå har trivts bra på sina arbeten inom Bahco och att kamratskapet alltid har varit gott.

Under de tre senaste åren har Nils haft ett mycket speciellt plåtarbete hos oss. Det har gällt att tillvarata avklipp som kan användas till andra uppgifter istället för att gå till skrot. Inte mindre än 183 ton plåt har han kunnat spara åt Bahco bara under de 28 senaste veckorna.

Så kom den högtidligare avslutningen. Lars-Eric Löfgren tackade för goda insatser och han följdes av Folke Nilsson som framförde verkstadsledningens tack. Ulf Jaenson, ordförande i verkstadsklubben, överlämnade blommor från arbetskamraterna.

* * *

Visste du allt det här om vår matsal i Enköping?

När vi tog vår anläggning vid E 18 i bruk på hösten 1962 hade matsalen redan varit igång där under några månader. Matsalen började nämligen sin verksamhet direkt efter semestern samma år.

Bahco Fläktverkstäderna som vi hette på den tiden ställde lokaler och utrustning till förfogande. För att sköta verksam-

heten tillsattes en matsalskommitté med representanter från de olika personalorganisationerna och från företagsledningen. Fördelningen av platser i kommittén är följande:

Verkstadsklubben (Metall) har 2 ledamöter och 1 revisor
SIF-klubben har också 2 ledamöter och 1 revisor
SALF-klubben har 1 ledamot
Företagsledningens representant är personalchefen, Eskil Sjödin

Husmor för matsalen och gästmatsalen på sjätte våningen i kontorshuset är Anna Larsson. Hon är anställd av Bahco Ventilation.

Den övriga personalen anställs och avlönas av matsalskommittén. Den delen av personalen består av fyra heltidsanställda och en halvtidsanställd.

Under de första verksamhetsåren skötte de administrativa åtagandena av en kommittéledamot, men ganska snart blev verksamheten så omfattande och omsättningen så stor att man framställde ett önskemål att vår ekonomiavdelning skulle ta över bokföringsarbetet. Det önskemålet gick också igenom.

Inte bara luncher och kaffe!

Huvuddelen av uppgifterna är naturligtvis att servera luncher och kaffe till personalen. Luncherna serveras i matsalen och kaffe bl a från serveringsvagnar ute i verkstaden. För kontorspersonalen finns kaffe att köpa i matsalen och inköpet sker vanligtvis avdelningsvis. Den mat som serveras kommer från SGS i Uppsala och levereras i s k varmkantiner. Priset för smör och bröd, mjölk och varmrätt är 4 kronor när man betalar med lunchkuponger. Vid kontantbetalning är priset 4:50. Det lägre »kupongpriset» är motiverat med tanke på den snabbare expedieringen i kassan.

I matsalen och gästmatsalen serveras den ordinarie maten och ibland speciellt lagad mat. Det senare sker när vi har inbjudna gäster eller studiebesök.

Matsalen hyrs dessutom ut till föreningar med Bahcoanknytning, exempelvis Bahco IF, Bahcokamraterna och Amandorna, för olika typer av samkväm.

Sommarmatsedel- en välkommen nyhet

I dagarna har en särskild sommarmatsedel införts. Den är säkert efterlängtd av alla som önskar något lättare mat så här års.

Grönsaker förr i världen var bara ett halvvisset salladsblad även på de allra finaste restaurangerna. Idag finns ett helt annat utbud när det gäller grönsaker och mer grönsaker skall det bli även hos oss. Matsalskommittén hoppas att efterfrågan på grönsaker skall hålla sig och att man skall kunna servera rikligt med grönt – året runt.

En hel del studiebesök hos andra industrier har matsalskommittén hunnit med under senare tid. Dessa besök har givit en hel del tips som kan komma att realiseras i framtiden.

Hjälp till genom att fylla i ett frågeformulär

Matsalskommittén håller också på att ta fram ett frågeformulär som man vill att alla gäster i matsalen hjälper till att fylla i. Den undersökningen hoppas man kommer att ge många tips om hur både maten och matsalen skall se ut i framtiden.

Att höja trivseln finns det också planer på. Inom den närmaste framtiden hoppas kommittén kunna komma med intressanta nyheter.

Företagsledningen inom Bahco Ventilation har en mycket positiv inställning till matsalskommitténs arbete så det finns mycket goda förhoppningar att servicen skall bli ännu bättre i framtiden.

Lars-Eric Löfgren
Verkställande ledamot i
matsalskommittén

Direkt från facken

SIF

Löneförhandlingar

Den centrala överenskommelsen om tillämpningen av 5-årsavtalet för 1971 innebär att från totalhöjningen på 7% skall avräknas 1,1% för löneglidning, 0,2% för ökade ATP-avgifter och 0,2% för ökade sjukförsäkringsavgifter. Det återstår således 5,5%. Dessa skall fördelas så att 2,75% utgår i generellt lönetillägg retroaktivt fr o m 1 februari och 2,75% avdelas till en pott som tillsammans med ålders- och kvalifikations-tillägg fördelas genom lokala förhandlingar och utgår retroaktivt fr o m 1 april.

Därutöver skall utgå 3% i generellt lönetillägg, retroaktivt från 1 februari, till alla kvinnliga tjänstemän, vilkas pensions-ålder höjs till 65 år.

De generella lönehöjningarna kommer att utbetalas i samband med junilönen. De individuella lönehöjningarna kan utbetalas först efter avslutade lokala förhandlingar. Tidigast möjliga utbetalning torde vara i samband med augustilönen, troligast dock i samband med septemberlönen.

Den expertgrupp som SAF och SIF/SALF/CF tillsatt med uppgift att analysera och följa den samhällsekonomiska utvecklingen, tolkningen av den force majeure-klausul som finns i femårsavtalet, har nu framlagt en rapport över sitt arbete. Överläggningar mellan parterna i denna fråga kommer att fortsätta. Om överenskommelse träffas senare om ytterligare lönehöjning på grund av force majeure-klausulen i avtalet skall denna höjning utgå som ett generellt lönetillägg. Det kan dock antas att dessa överläggningar kommer att dra ut på tiden.

Lotteriet

Vinnare i lotteriets marsdragnings blev Sune Malmberg SMDB, i aprildragningsen Siv Lindqvist MPOS, i majdragningsen Marianne Andersson S-ÖES samt i juni dragningsen Ragnar Norde-löf FKB.

Grupplivförsäkringar

Tillsammans med SALF-klubben samt SIF och SALF-klubbarna vid Bahco Verktyg pågår diskussion om ändring av försäkringsvillkoren för den frivilliga grupplivförsäkringen vid Trygg-Hansa. Diskussionerna avser dels en anpassning av försäkringsbeloppen med hänsyn till kostnadsutvecklingen samt dels införande av rätt till förtidskapital vid långvarig arbetsoförmåga.

Exempel:

Grupplivbelopp	50.000
En person som förtidspensioneras vid 42 år erhåller 40% av beloppet i förtidskapital	20.000
Samma person avlider därefter vid 53 års ålder. Då utbetalas ytterligare 80% av försäkringsbeloppet	40.000
Summa utbetalning	60.000

Avdelningen

Vid representantskapets årsmöte inom avd 20 valdes Carl-Axel Svegmar, Bahco Ventilation, till avdelningens ordförande.

Bland avdelningens aktiviteter för hösten kan nämnas:

- 16 - 17 oktober Kurs i argumentationsteknik
- 18 november Konferens under rubriken: Dagens karriärstege — morgondagens
- Ej fastställd dag Konferens under rubriken: Familjepolitiska frågor
- Kurs i företagsnämndsavtalet (tillsammans med SALF)

Klubbmedlemmar — möt upp vid avdelningens aktiviteter, de är kostnadsfria och dessutom lärorika!

Stipendier

Förbundet utdelar årligen bland sina medlemmar studiestipendier till ett sammanlagt belopp av 250 000:-. Ansökan om stipendier, som skall ske på särskild blankett, skall vara avdelningsstyrelsen tillhanda senast 15 oktober.

Du som önskar närmare information kan vända dig till någon av klubbens funktionärer.

Klubbens årsmöte avhölls den 19 mars 1971 i Hantverksföreningens lokaler. Styrelsen för 1971 fick då följande utseende.

Ordförande	Thore Johansson
Sekreterare	Berndt Björkman
Kassör	Reinholdt Ladenstedt
Styrelseledamöter	Rune Gustavsson, Bertil Björling
Revisor	Karl Söderberg, Ola Södergran
Revisor suppleant	Ingvald Treiberg
Löneförhandlingskommitté	Thore Johansson, Rune Gustavsson, Sven Sköld, Bertil Björling
Löneförhandlingskommitté	Åke Lind, Torbjörn Lundkvist, Karl Erik Matsson, Stig Zetterberg
Repr för val av konst	Karl Söderberg
Ombud skyddskommitté	Karl Söderberg
Suppl skyddskommitté	Nils Erik Eriksson
Ombud företagsnämnd	Thore Johansson
Suppl företagsnämnd	Åke Lind
Klubbmästare	Stig Zetterberg, Mats Lindberg
Ombud DAKAPO	Stig Zetterberg
Valberedning	Åke Lind, Kurt Selg
Valberedning suppl	Ragnar Korttinen
Ombud matsalskommitté	Thore Johansson
Suppl matsalskommitté	Alf Pettersson

det här vill vi ventilera

Om smååkning i hissarna...

I dagens motionspropagerande tid skall man väl egentligen inte åka hiss alls. Men det händer rätt ofta att man måste åka hiss. Man kanske har mycket att bära, man har gäster med sig eller man kanske har bråttom.

Men bråttom får man tydligen inte ha om man skall åka hiss. Väntetiderna kan bli långa och man funderar ofta vad den tänkande hissen egentligen har för sig – varför den maskar så demonstrativt.

Kan en orsak till den långa väntetiden vara att det smååks mellan våningarna? För det kan man konstatera att det görs. Onödigt mycket tycker nog alla som väntar på hiss.

Den här insändaren är en uppmaning till alla som brukar ta hissen kortare sträckor, 1–2 våningar, och som inte brukar ha tunga bördor med sig. Gå i trappan istället! Det mår du bättre av och hissarna kommer snabbare till dom som verkligen har behov av hisskjuts.

Det är omtänksamt att låta andra åka hiss!

Hiss-Molle

Svar:

Insändaren är nog tyvärr helt motiverad, och i likhet med Hiss-Molle så vädjar jag till personalen som använder hissarna att inte smååka i onödan. Det är många som arbetar i kontorshuset och hissarna behövs för dom som åker många våningar och dom som har tunga bördor.

Inte orkar jag tänka ut något spirituellt när det är 30 grader varmt i kojan.

DAKAPÖ UPPVAKTAR

Pension

Karl Gustavsson, Hamnverken, 19/7

50 år

Stig Ringström	A-verkstaden	16/7
Margit Savolainen	A-verkstaden	20/7
Arne Persson	TTD	8/7
Ulla Olofsson	TTB	16/8
Leif Dalshagen	UK	31/8

Nu är det full fart på alla aktiviteter

Det här är en härlig tid för motionärer. Det sparkas korpfboll, gymnastiseras, springs i skogen, spelas golf och brännboll. Och mycket mer därtill.

Du som ännu inte satt igång med något skall läsa detta. Visst kan man motionera sig med individuella program — men det är svårt och man tappar lätt sugen. Det är mycket lättare att gå med i någon klubb eller i någon av de många sektioner som finns inom Bahco Ventilations IF. Kamratskapet sporrar och där finns också redskap att låna eller hyra billigt.

Ta kontakt med någon av sektionerna som lockar dig och sätt sedan igång och tävla och motionera. Men ta det lugnt i början så att du inte knäcker dig eller tappar lusten.

Så här ser Bahco Ventilations IF styrelse ut:

Ordf	Lars-Eric Löfgren
V Ordf	Sven-Olov Lantz
Kassör	Bo Zachrisson
Sekr	Roland Stenholm
V sekr	Curt Andersson
Suppl	Per Anderson

Att bli bjuden på en roddtur...

är ju alltid trevligt. Det hände Dakaporedaktören häromkvällen. Inbjudare var Bahco Roddklubb, som tyckte att den som skall skriva om tävlings- och motionsidrott för Bahcoiter också borde känna på aktiviteterna.

Dom yttre förutsättningarna för en givande roddtur fanns verkligen. Efter försommarens varmaste dag svepte en svag men svalkande bris över Klubbholmen, där roddarna har sitt båthus. Rätt många var där och många var ungdomar.

Roddturen företogs i en sk inriggad fyra. Det är en ganska stor och bred båt (fast ändå smäcker om ni förstår vad jag menar). Cox, det är den som styr och anger takten, var Hans Aleblad. Han rodde inte.

Efter en halvtimmes rodd kände man verkligen att det här måste vara bra motion. Och sporten har också de extraförtjänster som gör bra motion till rolig motion, nämligen teknik och lag-samarbete. Samtidigt har sporten också fördelen att inte erbjuda några större svårigheter i början. Det är bara att sätta sig vid åran, få en kortare instruktion om hur man bär sig åt och sedan är det bara att hänga med i takten. Fast

Sektionsrepresentanter är följande:

Sektioner:

Bordtennis Roland Hellström
Gösta Jäverlov
Roland Säfström
Henry Dahlgren (endast aktiva sektionen)

Bowling Åke Glarke
Holger Odeheim
Stig Zetterberg

Bridge Roland Axelsson
Helge Nordström

Brännboll Anders Rongelid

Curling Folke Nilsson
Roland Stenholm
Björn Juhlin

Fotboll Sten Björkenstam
Curt Andersson
Sven-Olov Lantz
Börje »Lillis» Andersson

Gymnastik Arne Persson
Gunilla Wester

Handboll Leif Haag
Bertil Eriksson

Distrikten

Göteborg Kontaktman: Vakant

Fotboll
Korfhockey
Bowling
Bordtennis

Luleå Kontaktman: Rolf Flodin

Motionsgymnastik
Badminton
Skidor
Cykel

Norrköping Kontaktman: Owe Averqvist

Tennis
Bordtennis
Badminton
Fri idrott
Skidor
Skytte

Stockholm Kontaktman: C-G Arvidsson

Motionsgymnastik med simning
Fotboll

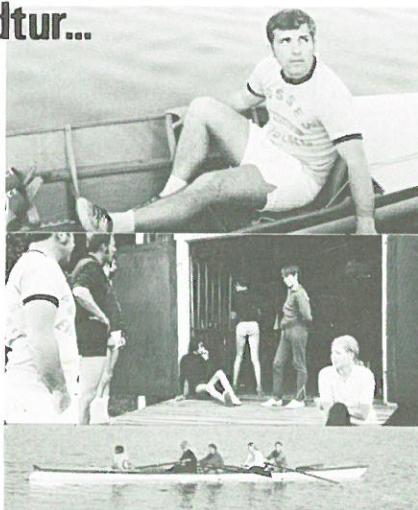
Sundsvall Kontaktman: Hans Norehall

Fotboll
Korfhockey
Tennis
Bordtennis

Örebro Kontaktman: Rune Högberg

Tennis
Ämnar starta motionsgrupp

GLÖM INTE
BORT MOTIONS-
KAMPEN MOT
FINLAND!

visst frestar det på och nog får man blåsor i händerna de första träningspassen.

Nu kan alltså redaktören för denna tidning med lugnt samvete rekommendera rodd till alla som är intresserade av att motionera effektivt i en verkligen trivsamt klubbmiljö. Och eftersom rodden är en stor internationell sport så finns det goda möjligheter att tävla — kanske t o m komma till olympiader om man sätter ambitionsnivån så högt.

Träningskvällar är tisdagar och torsdagar och alla intresserade kan kontakta Siv Eriksson.

Vackert Gösta!

Gösta Brundin (det är han som trycker Dakapo åt oss) placerade sig i par med Hans Almroth som trea i en EM-kvalificering i bridge. Det har varit flera omgångar sedan dess och ännu vet vi ej om Gösta kommit med, men tredjeplatsen härovan är en verklig framgång.

Årsrapport från Bowlingsektionen

Två 3-mannalag har deltagit i seriespel i Västerås under säsongen 1970—1971. Resultatet har varit ganska blandat. B-laget tog en hedrande tredjeplats medan A-laget tyvärr hamnade på den undre tabellhalvan.

Bahcomästerskapet för Enköpingsregionen spelades den 15 mars med 7 deltagare. Resultatet blev att Åke Glarke blev Bahcomästare med 745 p, följd av Hans Ax, 693 p och Alf Andersson, 692 p.

Samtidigt spelade korpmästerskapet individuellt där Hans Ax segrade i klassen för olicensierade spelare och dessutom blev Västeråsmästare.